

ÜNİVERSİTELERİN ANADOLU KENTLERİNE ETKİLERİ: BİR LİTERATÜR TARAMASI* THE EFFECTS OF UNIVERSITIES ON ANATOLIAN CITIES: A LITERATURE REVIEW

Dilşen ONSEKİZ**

Öz

Ülkemizde, üniversitelerin Anadolu kentlerine etkileri özellikle son yıllarda üniversitesi olmayan kent kalmaması nedeniyle üzerine yoğunlaşmaya başlanılan yeni bir araştırma alanıdır. Bu araştırmanın amacı, yeni üniversitelerin kentlere etkisine yönelik çalışmaların kentin hangi bileşenlerine odaklandığını, etkileşimlerin hangi boyutlarıyla ele alınarak incelendiğini, süreç içerisinde inceleme alanının ne yönde değişim gösterdiğini literatür taraması üzerinden analiz etmek, araştırma kapsamının nasıl evrildiğini tespit etmek ve bundan sonra yapılacak çalışmalarda izlenebilecek alternatif yol haritası belirlemektir. Çalışmada, üniversite-kent etkileşimi ekonomik, sosyal ve mekansal boyutlarda etkileşimler üzerine yapılan araştırmalar ayrımında ele alınarak irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Üniversite-Kent Etkileşimi, Anadolu Kentleri, Literatür Taraması.

Abstarct

In our country, the effects of the universities on Anatolian cities are a new area of research that has started to focus depending on the fact that in recent years there has not been a city without a university. The aim of this research is to analyze through a literature survey of which components of the city are focused by the studies those related to the effect of new universities to the cities, the dimensions of the interactions studied, the changes in the field of study in the process and to determine an alternative route map that can be followed in future studies. In the study, the university-city interaction was examined by considering the researches on the interactions in economic, social and spatial dimensions.

Keywords: University-City Interaction, Anatolian Cities, Literature Review.

1. GİRİŞ

“1990’lı yıllarla birlikte ülkede kurulan üniversite sayısının çok büyük oranda artış gösterdiği izlenmektedir. 1990 öncesi dönemde Türkiye’de sadece 34 üniversite (devlet üniversitesi) bulunurken, 1990’larda (1990-1999) %67,64’lük bir artışla bu sayı 57’ye yükselmiştir. Ülkede üniversite sayısının artması ve her ilde en az bir üniversite kurulması bakımından 2000’ler bir dönüm/kırılma noktası oluşturmuştur. 2000’lerden sonra üniversite sayısı %91,2’lik bir artışla neredeyse iki katına çıkarak 110’a ulaşmıştır. Bugün Türkiye’nin hemen tüm illerinde (kentlerde/kent merkezlerinde) bir devlet üniversitesi ve/veya vakıf üniversitesi kurulmuş bulunmaktadır” (Onsekiz ve Atmaca, 2016, s.651). 2017 yılı itibarıyla ülkemiz genelinde kentlere dağılmış olan 185 devlet üniversitesi ve 68 adet de Vakıf Üniversitesi mevcuttur (YÖK, 2017)¹.

“Kenti biçimlendiren birçok unsur olmasına rağmen son yıllarda üniversiteler de bu kurumlar arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Bugün, Türkiye’de her kentte bir üniversite vardır. Üniversitelerin, kentin gelişim ajanları olarak rol oynaması beklenmektedir. Üniversitelerin kente olan etkileri büyük kentlere nazaran küçük kentlerde daha çok hissedilmektedir. Özellikle Anadolu kentlerinde kurulan üniversitelerin kente etkisi önemli boyutlardadır” (Yavuzçehre, 2016, s.246).

Üniversitelerin sayılarındaki bu muazzam artış, üniversite-kent ilişkisinin (town-gown relationship) akademik yazında da ele alınmaya başlayan güncel ve yeni bir inceleme alanı olmasını sağlamıştır. Bu araştırma ile yeni üniversitelerin kentlere etkisi ile ilişkili çalışmalara yönelik bir literatür taraması yapılması amaçlanmıştır. Bu çalışmaların kentin hangi bileşenlerine odaklandığını, etkileşimlerin hangi boyutlarıyla ele alınarak incelendiğinin, süreç içerisinde inceleme alanının ne yönde değişim gösterdiğinin analiz edilerek, bundan sonra yapılacak çalışmalarda izlenebilecek alternatif yol haritası belirlenmesi hedeflenmiştir.

2. ÜNİVERSİTELERİN ANADOLU KENTLERİNE ETKİLERİ

Üniversite-kent etkileşimi ile ilgili çalışmalar tarihsel süreçlerde; ekonomik boyutuyla ele alan çalışmalar, sosyo-ekonomik boyutuyla ele alan çalışmalar, sosyal ve sosyo-kültürel boyutuyla ele alan

* Bu çalışma, Uşak Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimince Desteklenmekte olan 2017/MF007 nolu UBAP01 Projesi literatür taraması verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

** Yrd. Doç. Dr., Uşak Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi.

¹ www.yok.gov.tr/web/guest/universiterimiz (erişim tarihi 07.01.2017)

çalışmalar, sosyo-mekansal boyutuyla ele alan çalışmalar ve mekansal boyutuyla ele alan çalışmalar alt başlıklarında ele alınarak incelenmiştir.

2.1. Üniversite-Kent Etkileşimini Ekonomik Boyutuyla Ele Alan Çalışmalar

Kaşlı ve Serel (2008) “Üniversite öğrenci harcamalarının analizi ve bölge ekonomilerine katkılarını belirlemeye yönelik bir araştırma” adlı çalışmalarında Balıkesir Üniversitesi Gönen Meslek Yüksekokulu’nda eğitim-öğretim gören 554 öğrenciye anket uygulayarak, öğrencilerin tüketim harcamalarını analiz etmiş ve bu harcamaların yerleşmedeki yerleşik firmalar üzerindeki ekonomik etkilerini araştırmışlardır. Çalışma kapsamında öğrencilerin yerleşmedeki yaşam maliyetine ilişkin alguları ve harcama kalemleri sorgulanmıştır. Çalışma sonucunda yerel yönetimlere, işletmelere ve yatırımcılara ve de yöre halkına bazı öneriler sunulmuştur.

Görkemli (2009) “Selçuk Üniversitesinin Konya kent ekonomisine etkileri” adlı çalışmasında üniversitenin kent üzerine olan ekonomik etkilerini direkt, dolaylı ve uyarılmış etkiler olmak üzere üç grupta ele alarak incelemiştir. Bunların her birini, sağladıkları gelir ve istihdam olanakları bakımından ayrıca değerlendirmiştir. Araştırma hem öğrencilerin aylık toplam harcama miktarları hem de üniversitenin farklı birimlerinin (Selçuk Üniversitesi Bütçe Dairesi, Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı, Selçuk Üniversitesi’ni Yaşatma ve Geliştirme Vakfı Başkanlığı, Sağlık Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı, Selçuk Üniversitesi Döner Sermaye İşletmeleri Saymanlığı, Personel Daire Başkanlığı) harcama kalemlerine ilişkin veriler üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Çalışkan (2010) “Üniversite öğrencilerinin harcamalarının kent ekonomisine katkısı (Uşak Üniversitesi örneği)” adlı çalışmasında öğrencilerin yapmış oldukları harcamaların miktarlarını, bileşimini ve kent ekonomisine katkısını cinsiyet farklılaşmasını da göz önünde bulundurarak ele almıştır. Araştırma kapsamında anket çalışması üzerinden öğrenci harcamalarını 9 gruba ayırarak analiz etmiştir. Bunlar; barınma harcamaları, beslenme harcamaları, haberleşme ve ulaşım harcamaları, kültür ve eğlence harcamaları, sigara ve alkollü içki harcamaları, eğitim harcamaları, kişisel bakım harcamaları, giyim ve ayakkabı harcamaları, diğer harcamalardır.

Akçakanat vd. (2010) “Üniversite öğrencilerinin buldukları il merkezine ekonomik katkıları ve harcama eğilimleri” adlı çalışmalarında Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencilerinin 2003, 2005, 2007 ve 2009 yıllarında yapmış oldukları harcamaların miktarını, bileşimini ve Isparta ekonomisine katkısını analiz etmişlerdir. Periyodik dönemlerde ortalama 900 örneklem öğrenci seçilerek toplam da 3591 kişi üzerinden yapılan bu sorgulamada öğrencilerin harcamaları beslenme, barınma, giyim, ulaşım, sosyal etkinlikler, haberleşme ayrımında irdelenmiştir. Öğrencilerin toplam harcamalarının yaklaşık %60’ını barınma ve beslenme amacıyla yaptıkları belirtilmiştir.

Selçuk (2012) “Atatürk Üniversitesi Öğrencilerinin Harcamalarının Analizi ve Erzurum Ekonomisine Katkısı” adlı çalışmasında, 400 anket üzerinden öğrencilerin genel özellikleri, yaşam maliyetleriyle ilgili alguları ve harcama yapılarıyla ilgili verileri araştırarak incelemiştir. Çalışmada, öğrenci harcamalarının kategorize edilmesi ile girişimcilere yol gösterebilecek sonuçlara da ulaşılmıştır.

Törsten vd. (2013) “Dicle Üniversitesi öğrencilerinin harcama analizi ve Diyarbakır ekonomisine katkısı” adlı çalışmalarında 829 üniversite öğrencisine uyguladıkları anket çalışmalarıyla, öğrencilerin demografik profilinin tanımlanmasına, mali anlamda kent/il hakkında düşüncelerinin belirlenmesine, harcama kalemlerinin alanlarını ve miktarlarının ortaya konulmasına ve şehre olan mali katkılarının saptanmasına yönelik bir analiz çalışması gerçekleştirmişlerdir. Öğrencilerin kenti ekonomik ve yaşanabilir olarak gördüğü, eğitim, yeme-içme ve barınma maliyetlerinin normal olduğunu düşündüğünü belirtmişlerdir.

Demirelli ve Taşkın (2013) “Üniversite öğrencilerinin buldukları şehre ekonomik katkıları: Kütahya İl merkezi örneği” adlı çalışmalarında anket uygulaması üzerinden öğrencilerin demografik ve temel özelliklerini ortaya koyarak, aylık harcama miktarlarını ve harcama kalemlerini yiyecek, barınma, sigara, giyim, ulaşım, eğlence, alkol, kırtasiye ayrımında incelemişlerdir. Öğrencilerin harcama kalemleri içerisinde en yüksek payın barınma ve beslenme harcamalarına ait olduğu, kırtasiye, ulaşım ve eğlence harcamalarının bunlardan sonra geldiğini belirtmişlerdir.

Arslan (2014) “Çankırı Karatekin Üniversitesi’nin kente ekonomik katkısı ve öğrenci harcamalarının farklı değişkenler açısından analizi” adlı çalışmasında üniversitenin kente ekonomik etkilerini doğrudan katkı (bütçe giderleri) ve dolaylı katkı (anket yöntemiyle öğrenci harcamalarının tespiti) üzerinden ele alarak incelemiştir.

Çayın ve Özer (2015) “Üniversitelerin İl Ekonomisine Katkısı ve Öğrencilerin Tüketim Yapısı: Muş Alparslan Üniversitesi Örneği Muş Alparslan Üniversitesi” adlı çalışmasında öğrencilere uygulanan

anketlerden elde edilen veriler ile üniversitenin gelir, istihdam ve harcama bakımından il ekonomisine yaptığı katkıyı ve öğrencilerin tüketim yapısını incelemiştir. Üniversiteler kuruldukları bölgeye hem üniversitenin yaptığı yatırımlar hem de dışarıdan gelen öğrenci harcamalarıyla gerçekleşen kaynak transferi neticesinde büyük bir ekonomik katkı sağladığı ifade edilmiştir.

Korkmaz (2015) "Üniversite öğrencilerinin harcamalarının il ekonomisine katkısı: Bayburt Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri üzerine bir analiz" adlı çalışmada öğrenciler harcamalarının dağılımını incelemiştir. Üniversitenin eğitim-öğretim faaliyetine başladığı zaman diliminden bu yana faaliyete geçen firmalar üzerinden ilin ekonomik gelişimi de irdelenmiştir.

2.2. Üniversite-Kent Etkileşimini Sosyo-Ekonomik Boyutuyla Ele Alan Çalışmalar

Öztürk vd. (2011) "Anadolu'da kurulan üniversitelerin illerin sosyo-ekonomik yapılarına katkıları" adlı çalışmada son dönemde sayıları hızla artan ve Anadolu'daki bütün illere en az bir üniversite olacak şekilde yayılan üniversitelerin kuruldukları illerin sosyo-ekonomik yapısına olan katkılarını araştırarak, Kutuplaşma Teorisi'ni göz önünde bulundurarak üniversitelerin kurulduğu kentlerin sosyo-ekonomik yapılarına yeterli katkıların olup-olmadığını irdelemektedir.

Arslan (2016) "Üniversite öğrencilerinin şehirle kurduğu ekonomik ve sosyal ilişkilerden memnuniyet analizi: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi örneği" adlı çalışmada öğrencilerin şehirle kurdukları ekonomik ve sosyal ilişkileri alışveriş, barınma, beslenme, ulaşım ve sosyal şartlar çerçevesinde değerlendirerek incelemiştir.

2.3. Üniversite-Kent Etkileşimini Sosyal ve Sosyo-Kültürel Boyutuyla Ele Alan Çalışmalar

Tuna (1994) "Üniversite-Kent kültürel iletişimde halkla ilişkilerin işlevi bir model olarak Eskişehir-Anadolu Üniversitesi örneği" adlı yüksek lisans tezinde Eskişehir halkına uyguladığı anket çalışması ile halkın Anadolu Üniversitesinde düzenlenen faaliyetlerden haberdar olma durumu ve katılımın ne ölçüde olduğu, halkın üniversitede düzenlenmesini istediği faaliyetlerin neler olabileceği, halkın üniversiteyi nasıl ve hangi ölçüde algıladığı konularını ele alarak incelemiştir.

Aktaş (2010) "Üniversite-Kent ilişkisi bağlamında üniversite imajının değerlendirilmesi: Erciyes Üniversitesi örneği" adlı Yüksek Lisans Tezinde, üniversitenin yapmış olduğu hizmetleri halkın açısından imajının algılanmasını ve etkisini ölçmeye yönelik bir çalışma yürütmüştür. Kayseri halkının üniversiteyi genel olarak nasıl algıladığı, hizmetlerden memnuniyet dereceleri, Erciyes Üniversitesi hakkındaki genel düşünceleri ve bir takım önerilerini elde etmeye yönelik bir anket uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Taşçı vd. (2011) "Kentün üniversite algısı: Eskişehir Üniversitesi ve Eskişehir Örneği", üniversitenin bölgesel fırsat eşitliğine katkısı, üniversite öğrencilerinin kente sosyo-kültürel etkisi nicel ve nitel yöntemler kullanılarak irdelenmiştir. Bu inceleme 3 ana başlık altında ele alınmıştır. (1) Üniversitenin bölgesel fırsat eşitliğine katkısı (sosyo-ekonomik düzeyi düşük aile ve öğrenciler için üniversite eğitimini özendirme, kaliteli bir üniversite eğitimi sunma, hesaplı okuma imkanı sunma vb.), (2) Üniversitenin kente öğrenci kaynaklı sosyo-kültürel etkisi (sosyal yaşamı zenginleştirme, sanat ve kültür hayatının niteliğini artırma vb.), (3) Üniversitenin kente bütüncül olarak sosyo-kültürel etkisi (yaşam kalitesini yükseltme, kent çehresinin değişmesinde çağdaş, modern, hoşgörülü bir kent olmasında önemli role sahip olma).

Yılmaz ve Kaynak (2011) "Sosyo-ekonomik dönüşüm sürecinde üniversitelerin rolü ve yöre halkının üniversitelerden beklentileri ile ilgili bir uygulama" adlı çalışmalarında, üniversitelerin farklı kültürel özelliğe sahip olan öğrencileri ve akademik personeli bir araya getirdiği ve kültürler arasında etkileşimin yaşanmasını sağladığı ve bu bağlamda üniversitelerin kuruldukları bölgenin sosyo-kültürel yapısında değişimlerin yaşanmasına yol açtığı görüşünden yola çıkarak, yöre halkının Bayburt Üniversitesi'ne yönelik algı ve beklentilerini belirlemeyi amaçlamışlardır.

Yılmaz (2011) "Anadolu kentlerinin öğrencileşmesi: Başka bir kentleşme deneyimi" adlı çalışmada "kentlerin öğrencileşmesi" kavramından yola çıkarak üniversitelerin kentlerde ortaya çıkardığı toplumsal değişimleri ele alarak irdelemiştir. Araştırmasında hem öğrencilerin kente ve kent halkına, hem de kent halkının öğrencilere yönelik görüşlerini karşılıklı olarak sorgulamıştır.

Torun ve Öztürk (2013) "Yükseköğrenimin etkinleştirilmesi ve taşra üniversitelerinin önemi" adlı çalışmalarında Mertoncu işlevsellik olarak tanımladıkları yaklaşımlarıyla üniversitelere yönelik "ikincil işlev" odaklı bir bakış açısında eleştirel kaynak incelemesi gerçekleştirmişlerdir. Bu bağlamda, üniversitelerin artan önemi, üniversitelerin bilgi üretme işlevi, üniversitelerin sosyo-kültürel işlevleri, yeni kurulan üniversitelerin birincilleşen ikincil işlevleri konularını ele almışlardır.

Özbay (2013) "Üniversite ve sosyal çevresi: Niğde üniversitesi ve Niğde" adlı çalışmada, personel ve öğrencilerin üniversitelerin kuruldukları yerlerdeki sosyal çevreyle yani kent (ve ilçe) insanları ile olan

ilişkilerini ele alarak incelemiştir. Üniversite nüfusu (öğrenci, akademik ve idari personel) ve üniversitenin bulunduğu yerleşim yerindeki halkı temsilen esnafların bakış açıları ile üniversite ve şehir arasındaki karşılıklı ilişkiyi sosyolojik boyutuyla ortaya koymaya çalışmıştır.

Sankır ve Gürdal (2013) "Bülent Ecevit Üniversitesi'nin Zonguldak'a etkileri ve şehrin üniversite algısı" adlı çalışmalarında kent halkının üniversiteyi algılayış ve değerlendiriş biçimlerini ortaya koyarak, üniversitenin kente yönelik olası etkilerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Kent halkına uygulanan anket çalışması üzerinden katılımcıların üniversite algıları önermeler temelindeki toplumsal değişim dinamikleri açısından 'Ekonomik, Demografik, Sosyo/Kültürel, Normların Transformasyonu, Bilimsel Etkinlikler/Teknoloji /Sağlık ve Çevresel Değişimler' gibi altı farklı açıdan) ele alınıp değerlendirilmiştir.

Köksal ve Sarı (2014) "Burdur kent imajının yerel halk ile üniversite öğrencileri arasındaki karşılaştırmalı bir incelenmesi" adlı çalışmasında, Burdur'un kent imajını, burada yaşayan yerel halk ve üniversite öğrencileri üzerinden ölçmek amacıyla, halk ile öğrencilerin kent hakkındaki görüşleri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Kent imajı, ticaret ve sanayi, eğitim ve sosyal sorumluluk, tarihi ve turistik açıdan Burdur, genel altyapı hizmetleri ve çevre temizliği, Burdur halkı hakkında genel izlenimler (yardımsever, hoşgörülü, vb.) ve Burdur'u tanımlamak için kullanılan genel yaklaşımlar (ucuz, gelişmiş, fakir, büyük, güvenli, vb.) açılımlarında konu ele alınarak irdelenmiştir.

Ergun (2014) "Üniversite ve kent ilişkisi üzerine görüşler: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi örneği" adlı çalışmasında, üniversitenin ve üniversitenin yer aldığı kentin (Burdur) öğrenciler açısından nasıl değerlendirildiğini saptamaya çalışmıştır. Öğrenciler açısından kentin en avantajlı ve en dezavantajlı özelliklerini incelemiştir.

2.4. Üniversite-Kent Etkileşimini Sosyo-Mekansal Boyutuyla Ele Alan Çalışmalar

Arlı (2013) "Barınma yerinin üniversite öğrencilerinin kişisel ve sosyal gelişim ve akademik başarı üzerindeki etkilerinin odak grup görüşmesi ile incelenmesi" adlı çalışmasında, barınma yerinin kişisel sosyal gelişim üzerindeki etkilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaçla, yurttan ve evde kalan öğrenciler incelenmiştir. Her biri 8'er katılımcı ve bir yardımcıdan oluşan 5 odak görüşmesi yapılmış ve katılımcılara 3 adet soru yöneltilerek tartışılmıştır. Bu sorular: (1) Yurttan veya evde kalmak size olumlu veya olumsuz neler kattı? (2) Yurttan veya evde kalmanın ders çalışma ve derslerinizdeki başarıya olan etkileri nelerdir? (3) Gelecekte çocuğunuz olsa sizden uzakta öğrenim görmesine nasıl yaklaşırınız?

Kaya (2014) "Adıyaman Üniversitesi'nin kentsel mekan ve sosyal çevre üzerine etkisi (Altınşehir Mahallesi'ndeki haneler ve işletmeler üzerine bir inceleme)" adlı çalışmasında, üniversiteyle birlikte örneklem mahallenin ciddi bir değişim süreci geçirdiğini belirterek, bu süreci sadece bir fiziksel mekan boyutuyla değil, bütün toplumsal yönleriyle incelemeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda üniversitenin çevrenin sosyo-kültürel gelişimine etkisi, üniversitenin nasıl algılandığı ve de üniversite-çevre etkileşimini kullanıcı hanehalkları ve işletmelere anket uygulanması yöntemiyle ele alarak incelemiştir.

Uygun vd. (2016) "Üniversite öğrencilerinin kente yönelik tatmin ve bağlılık duygularının gelişiminde kent deneyimlerinin rolü" adlı çalışmalarında Aksaray Üniversitesi öğrencilerinin okudukları kente yönelik deneyimleri ile kent tatmini, kent bağlılığı ile olumlu ağızdan ağıza iletişim davranışları arasındaki ilişkileri incelemiştir.

2.5. Üniversite-Kent Etkileşimini Mekansal Boyutuyla Ele Alan Çalışmalar

Çalışkan ve Sarış (2008) "Çanakkale Şehrinde üniversite ve konut ilişkisi" adlı araştırmalarında öğrenciler ve üniversite personeline uygulanan anket yöntemi ile konut ve yerleşim tercihleri ve dağılışı özelliklerini saptamaya çalışmışlardır. Personeli sadece Çanakkale kentine dışarıdan gelenler ile sınırlandırmışlar, sorgulamalarını en fazla tercih edilen mahalleler, konutların ısınma özellikleri, büyüklükleri, mülkiyet özellikleri, taşınma/hareketlilik düzeyleri kısıtlılığında gerçekleştirmişlerdir

Abar ve Karaaslan (2013) "Konut talep edenlerin özellikleriyle talep edilen konutun özellikleri arasındaki ilişkinin çoklu uyum analizi yöntemi ile incelenmesi: Atatürk Üniversitesi personeli örneği" adlı çalışmalarında, Atatürk Üniversitesi personelinin Erzurum, Ankara ve İstanbul illerinde gerçekleştirilmesi olası konut projelerine talebi tahmin etmeyi ve talep edilen konutların özellikleri ile talep eden personelin özellikleri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamışlardır. Olası projeden konut almak istediğini bireylerin talep edeceği konuta ait özelliklere ilişkin değişkenler ve bireysel özelliklerine ait değişkenler arasındaki ilişkiler çoklu uyum analizi yöntemi ile incelenmiştir. Bu çalışmada, üniversite ile üniversitenin yerleştiği kentin ilişkisinden bağımsız, salt üniversite personelinin bir konut projesine yönelik talepleri ele alınarak incelenmiştir.

Onsekiz ve Atmaca (2016) "Öğrencileşen Kentlerde Konut Sorununun Yeniden Tanımlanması: Uşak Kenti Örneği", adlı çalışmalarında öğrencileşen bir kentte yaşanmakta olan/ortaya çıkan konut sorununu,

üniversitenin nüfus değişiminin kente etkisi, üretilen konut miktarlarındaki değişimler, nüfus değişimlerinin üretilen konut miktarlarına etkisi, bu etkileşim sonucunda yeni konut alanlarının oluşum durumu/düzeyi ve mevcut yerleşik konut dokusunda yaşanan değişimler çerçevesinde ele alarak incelemişlerdir.

Bunların dışında, Yavuzçehre (2016) “Üniversitelerin Kentlerine Etkileri: Denizli Pamukkale Üniversitesi Örneği” adlı çalışmada konuyu daha geniş bir perspektiften ele alarak Pamukkale Üniversitesi’nin Denizli Kentine etkisini demografik, ekonomik, mekansal, sanayi, sosyal ve kültürel etkileri ayırımında incelemiştir.

3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

Literatür taraması sonucunda üniversite-kent etkileşimi ile ilgili çalışmaların ağırlıklı olarak ekonomik ve sosyal boyutlarıyla ele alındığı görülmektedir. Bunların yanısıra sosyo-ekonomik, sosyo-mekansal ve mekansal boyuttaki etkileşimleri içeren çalışmalar da gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar kapsamında irdelenen konular aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 1: Üniversite-Kent Etkileşimi ile İlgili çalışmaların Kapsamı ve İçeriği

Üniversite-Kent Etkileşimi Çalışmalarının Kapsamı	İrdelenen Konular
Ekonomik	<ul style="list-style-type: none">• üniversitelerin kent ekonomisine katkıları• öğrenci harcamalarının kente etkisi
Sosyo-Ekonomik	<ul style="list-style-type: none">• üniversitelerin illerin sosyo-ekonomik yapılarına katkıları• öğrencilerin şehirle kurduğu ekonomik ve sosyal ilişkilerden memnuniyeti
Sosyo-Kültürel	<ul style="list-style-type: none">• halkın üniversitesinde düzenlenen faaliyetlerden haberdar olma durumu ve katılımın ne ölçüde olduğu• kent halkının üniversiteyi algılayış ve değerlendiriş biçimleri, beklentileri• üniversitenin kente sosyo-kültürel etkisi (yaşam kalitesini yükseltme, kent çehresinin değişmesinde çağdaş, modern, hoşgörülü bir kent olmasında önemli role sahip olma, sosyal yaşamı zenginleştirme, sanat ve kültür hayatının niteliğini arttırma vb)• öğrencilerin kente ve kent halkına, kent halkının öğrencilere yönelik görüşleri
Sosyo-Mekansal	<ul style="list-style-type: none">• barınma yerinin (yurtlar) üniversite öğrencilerinin kişisel ve sosyal gelişim ve akademik başarı üzerindeki etkileri• üniversitenin çevre mahallelerin sosyo-kültürel gelişimine etkisi• üniversite öğrencilerinin kente yönelik tatmin ve bağlılık duygularının gelişiminde kent deneyimlerinin rolü
Mekansal	<ul style="list-style-type: none">• kentte üniversite ve konut ilişkisi• öğrencileşen kentlerde konut sorunu

Literatür taraması sonucunda, üniversite-kent etkileşimi ile ilgili çalışmaların büyük çoğunluğunun (%37,1), ekonomik boyutuyla konuyu ele alan çalışmalar olduğu belirlenmiştir. Gerçekleştirilen araştırma çalışması sayıca fazla olmakla birlikte, inceleme alanının üniversitelerin kent ekonomisine katkısı, öğrenci harcamalarının kente etkisi konusuna odaklandığı ve ortak konulu benzer araştırmaların farklı yazarlar tarafından farklı kentler için 2008 yılından beri sıklıkla gerçekleştirildiği görülmektedir.

Ekonomik odaklı çalışmaları, üniversite-kent etkileşimini sosyo-kültürel boyutuyla ele alan araştırmalar izlemektedir (%33,4). Sayıca daha az olmasına rağmen bu araştırmaların konu olarak çeşitlilik gösterdiği izlenmektedir. 2010 yılından sonra yoğunlaşmaya başlanan sosyo-kültürel boyut odaklı çalışmaların çeşitlilik gösteren başlıca araştırma konuları şöyledir: halkın üniversitesinde düzenlenen

faaliyetlerden haberdar olma durumu ve katılımın ne ölçüde olduğu; kent halkının üniversiteyi algılayış ve değerlendirilme biçimleri, beklentileri; üniversitenin kente sosyo-kültürel etkisi (yaşam kalitesini yükseltme, kent çehresinin değişmesinde çağdaş, modern, hoşgörülü bir kent olmasında önemli role sahip olma, sosyal yaşamı zenginleştirme, sanat ve kültür hayatının niteliğini artırma vb); öğrencilerin kente ve kent halkına, kent halkının öğrencilere yönelik görüşleri.

Üniversite-kent etkileşimini sosyo-ekonomik boyutuyla ele alan çalışmaların da düşük oranda olmakla birlikte (%7,4) 2011 yılından sonra yeni yeni ele alınmaya başladığı belirlenmiştir. Üniversitelerin illerin sosyo-ekonomik yapılarına katkıları, öğrencilerin şehirle kurduğu ekonomik ve sosyal ilişkilerden memnuniyeti irdelenen konulardır.

Üniversitelerin kuruldukları kentlerdeki mekânsal dinamiklerle etkileşimi, bu etkileşimin ortaya çıkaracağı mekânsal gelişmeler en az üniversitelerin kentin ekonomik ve sosyo-kültürel alanlarına etkisi kadar önem taşımaya rağmen henüz çok da dikkate alınmadığı görülmektedir. Konuyu mekânsal boyutuyla (%11,3) ve sosyo-mekânsal boyutuyla (%11,3) ele alan çalışma örnekleri oldukça sınırlıdır ve son birkaç yıldır görülmeye başlanmıştır. Barınma yerinin (yurtlar) üniversite öğrencilerinin kişisel ve sosyal gelişim ve akademik başarı üzerindeki etkileri, üniversitenin çevre mahallelerin sosyo-kültürel gelişimine etkisi, üniversite öğrencilerinin kente yönelik tatmin ve bağlılık duygularının gelişiminde kent deneyimlerinin rolü sosyo-mekânsal boyutta irdelenen konulardır. Kentte üniversite ve konut ilişkisi, öğrencileşen kentlerde konut sorunu ise mekânsal boyutta ele alınmaya başlanan konulardır.

Üniversitelerin kentlere etkileri ekonomik, sosyal, mekânsal boyutlarda ve bunların birbirleri arasında içiçe geçmiş alanlarında (sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel, sosyo-mekânsal vb.) gerçekleşmektedir. Literatürde çalışmaların bu alanlar arasında dağılım gösterdiği, ağırlıklı olarak ekonomik ve sosyo-kültürel etkileşimlere odaklandığı, mekânsal etkileşimlerin ise henüz üzerinde durulan bir araştırma alanı olmadığı görülmektedir. Bundan sonra gerçekleştirilecek çalışmalarda üniversitelerin kuruldukları kentlerle etkileşiminin farklı boyutları bir arada ele alan geniş perspektifli bütüncül yaklaşımlarla gerçekleştirilmesi, farklı disiplinlerden araştırmacıların (kent plancıları, sosyologlar, ekonomistler vb.) işbirliğinde yapılacak analiz çalışmaları gelecekte bu üniversitelerin kentlerine etkilerinin daha belirleyici olarak ortaya konulmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Abar, Hayri., Karaaslan, Abdülkerim (2013). Konut Talep Edenlerin Özellikleri ile Talep Edilen Konutun Özellikleri Arasındaki İlişkinin Çoklu Uyum Analizi Yöntemi ile İncelenmesi: Atatürk Üniversitesi Personeli Örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 27, Sayı: 3, s. 323-339.
- Akçakanat, Tahsin., Çarıkçı, İlker., Duluplu, M.Ali (2010). Üniversite Öğrencilerinin buldukları İl Merkezine Ekonomik Katkıları ve Harcama Eğilimleri. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, Aralık 2010, Sayı:22, s.165-178.
- Aktaş, İlhan (2010). *Üniversite-Kent İletişimi Bağlamında Üniversite İmajının Değerlendirilmesi: Erciyes Üniversitesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, T.C. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Kayseri.
- Arlı, Erdal (2013). Barınma Yerinin Üniversite Öğrencilerinin Kişisel ve Sosyal Gelişim ve Akademik Başarı Üzerindeki Etkilerinin Odak Grup Görüşmesi ile İncelenmesi. *Yüksek Öğretim ve Bilim Dergisi*, Cilt 3, Sayı 2, s. 173-178.
- Arslan, Hakan (2014). Çankırı Karatekin Üniversitesinin Kente Ekonomik Katkısı ve Öğrenci Harcamalarının Farklı Değişkenler Açısından Analizi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (DÜSBED) ISSN : 1308-6219, DÜSBED, YIL-6, S.12 Kasım 2014, s.114-127.
- Arslan, Fatih (2016). Üniversite Öğrencilerinin Şehirle Kurduğu Ekonomik ve Sosyal İlişkilerden Memnuniyet Analizi: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırması Dergisi*, Cilt:5, Sayı, 4, s.1103-1120.
- Çalışkan, Şadan (2010). Üniversite Öğrencilerinin Harcamalarının Kent Ekonomisine Katkısı (Uşak Üniversitesi Örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Kış-2010 C.9, S.31, s.169-179.
- Çalışkan, Vedat., Sarış, Faize (2008). Çanakkale Şehrinde Üniversite ve Konut İlişkisi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, Ocak 2008, Cilt:13, Sayı: 20, s. 215-238.
- Çayın, Mücahit., Özer, Hüseyin (2015). Üniversitelerin İl Ekonomisine Katkısı ve Öğrencilerin Tüketim Yapısı: Muş Alparslan Üniversitesi Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 30, Sayı 2, s.131-147.
- Demireli, Cemalettin., Taşkın, Ercan (2013). Üniversite Öğrencilerinin Buldukları Şehre Ekonomik Katkıları: Kütahya İl Merkezi Örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 37, Temmuz 2013, s: 321-328.
- Ergun, Cem (2014). Üniversite ve Kent İlişkisi Üzerine Görüşler: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 31, s. 216-237.
- Görkemli, H. Nur (2009). Selçuk Üniversitesi'nin Konya Kent Ekonomisine Etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:22, s.169-186.
- Kaşlı, Mehmet., Serel, Alparslan (2008). Üniversite Öğrenci Harcamalarının Analizi ve Bölge Ekonomilerine Katkılarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Yönetim ve Ekonomi*, 15/2 (2008), s. 99-113.
- Kaya, Gazanfer (2014). Adıyaman Üniversitesi'nin Kentsel Mekan ve Sosyal Çevre Üzerindeki Etkisi (Altınşehir Mahallesi'ndeki Haneler ve İşletmeler Üzerine Bir İnceleme). *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Nisan 2014, Yıl: 7, Sayı: 16, s.231-260.
- Korkmaz, Özge (2014). Üniversite Öğrencilerinin Harcamalarının İl Ekonomisine Katkısı: Bayburt Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Analiz. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 29, Sayı: 2, s.233-250.

- Köksal, Y., Sarı, S. (2014). Burdur Kent İmajının Yerel Halk ile Üniversite Öğrencileri Arasındaki Karşılaştırmalı Bir İncelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi / Dumlupınar University Journal of Social Sciences*, 42. Sayı Ekim 2014 / Number 42 October 2014, s:279-288.
- Onsekiz, Dilşen., Atmaca, İlker (2016). Öğrencileşen Kentlerde Konut Sorununun Yeniden Tanımlanması: Uşak Kenti Örneği. 4. *Uluslararası Kentsel ve Çevresel Sorunlar ve Politikalar Kongresi, 20-22 Ekim 2016, İstanbul, Türkiye, Oturum IX A, Kentsel Hizmetler ve Kalkınma*, s.650-661.
- Özbay, Özden (2013). Üniversite ve Sosyal Çevresi: Niğde üniversitesi ve Niğde. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2013, 4(1), s:1-63.
- Öztürk, Salih., Torun, İshak., Özkök, Yıldız (2011). Anadolu'da Kurulan Üniversitelerin İllerin Sosyo-Ekonomik Yapılarına Katkıları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl:2011, Cilt/8, Sayı/16, s.145-158.
- Sankır, Hasan., Gürdal, A. Demir (2013). *Bülent Ecevit Üniversitesinin Zonguldak'a Etkileri ve Şehrin Üniversite Algısı*, Orient Yayıncılık Reklamcılık Araştırma. 1. Baskı, Aralık 2013, ISBN: 978-975-7137-32-0, Ankara.
- Selçuk, N. Gökalg (2012). Atatürk Üniversitesi Öğrencilerinin Harcamalarının Analizi ve Erzurum Ekonomisine Katkısı. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2012, 16 (3), s. 317-330.
- Taşçı, Deniz., Gökalg, Emre., Kumtepe, E. Genç., Kumtepe, A. Tolga., Toprak, Elif (2011). Kentin Üniversite Algısı: Anadolu Üniversitesi ve Eskişehir Örneği. *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 44, Sayı 2, Haziran 2011, s.131-146.
- Torun, İshak., Öztürk, Salih (2013), Yükseköğrenimin Etkinleştirilmesi ve Taşra Üniversitelerinin Önemi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 27, Sayı: 1, 2013, s:197-208.
- Tösten, Rasim., Çenberlitaş, İbrahim., Gökoğlan, Kadir (2013). Dicle Üniversitesi Öğrencilerinin Harcama Analizi ve Diyarbakır Ekonomisine Katkısı. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (DÜSBED) ISSN : 1308-6219, Düsbed, Yıl 5, Sayı 10, Kasım 2013, s: 90-114.
- Tuna, Beyhan (1994). *Üniversite-Kent Kültürel İletişiminde Halkla İlişkilerin İşlevi Bir Model Olarak Eskişehir-Anadolu Üniversitesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 1994, s:1-128.
- Uygun, Mutlu., Güner, Ebru., Kılıç, Selçuk (2016). Üniversite Öğrencilerinin Kente Yönelik Tatmin ve Bağlılık Duygularının Gelişiminde Kent Deneyimlerinin Rolü. 4. *Uluslararası Kentsel ve Çevresel Sorunlar ve Politikalar Kongresi, 20-22 Ekim 2016, İstanbul, Türkiye, Oturum IX B / Session IX B Şehir ve Öğrenciler / The City And Studies, Oturum IX A, Kentsel Hizmetler ve Kalkınma*, s.664-681.
- Yavuzçehre, P. Savaş (2016). Üniversitelerin Kentlerine Etkileri: Denizli Pamukkale Üniversitesi Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.21, S.1, s.235-250.
- Yılmaz, Cem (2011) Anadolu Kentlerinin Öğrencileşmesi: Başka Bir Kentleşme Deneyimi. *Sosyoloji Dergisi*, Yıl/2011, Sayı/25, s. 1-17.
- Yılmaz, M. Kemal., Kaynak, Selahattin (2011). Sosyo-Ekonomik Dönüşüm Sürecinde Üniversitelerin Rolü ve Yöre Halkının Üniversite'den Beklentileri ile İlgili Bir Uygulama. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:13, Sayı:4, Yıl:2011, s.55-73.